

Best Practice Service Plan (สาขา ยาเสพติด)

ชื่อผลงาน : การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง “ ผลจากมาตรการเร่งด่วนงดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานการณ์โควิด- 19 โดยการมีส่วนร่วม

ชื่อผู้ส่งผลงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร เขตสุขภาพที่ 8 โทรศัพท์ 042 711157 ต่อ 1332
มือถือ 089 8611267 โทรสาร 042 711157 ต่อ 1001 ปีที่ดำเนินการ 2563

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี 2563 ประเทศต่างๆทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยเกิดสถานการณ์โรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID -19) ทำให้คณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อแต่ละจังหวัดออกมาตรการในการป้องกัน เฝ้าระวังและควบคุมโรคจังหวัดสกลนคร เป็นจังหวัดแรกของประเทศ ที่ประกาศมาตรการงดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมถึงยาที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม – 30 เมษายน 2563 จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดสกลนคร จำนวน 987 คน ดังนี้ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร้อยละ 26.2 ผู้นำชุมชน ร้อยละ 16.0 และค้าขาย ร้อยละ 19.6 เป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 39.9 เห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว ถือว่าเป็นมาตรการเร่งด่วนระดับสูง ร้อยละ 82.7 มีการรับรู้และเข้าใจวิธีการปฏิบัติตามร้อยละ 100 นอกจากนี้ยังเห็นว่าเป็นมาตรการที่ป้องกันการทะเลาะวิวาทและอุบัติเหตุ ร้อยละ 80.5 , 76.5 และเห็นด้วยหากในอนาคตถ้ามีเหตุจำเป็นหรือโรคอุบัติใหม่ ต้องประกาศใช้อย่างทันที่ ร้อยละ 79.2 เพื่อให้การควบคุมโรคเกิดประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนบางกลุ่ม ดังจะเห็นได้จากประชาชนบางส่วน เห็นด้วยกับการงดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วยจากการขาดแอลกอฮอล์ ร้อยละ 26.2 ซึ่งจากข้อมูลพบว่าในปี 2559 -2563 จังหวัดสกลนคร มีผู้ป่วยพิษสุราเรื้อรัง จำนวน 1,994 คน ผู้ป่วยที่ยินยอมเข้าสู่กระบวนการบำบัด รักษาเพื่อช่วยเหลือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง มีเพียง 388 คน คิดเป็นร้อยละ 19.45 ในวันเข้าพรรษา ในปี 2562 มีบุคคลต้นแบบที่เข้าร่วมปฏิญาณตน “งดเหล้าตลอดชีวิต 56 คน” ซึ่งพร้อมจะเป็นพี่เลี้ยงและนำประสบการณ์การเลิกแอลกอฮอล์ มาแลกเปลี่ยนได้ จากข้อมูลข้างต้น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร จึงพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง “ ผลจากมาตรการเร่งด่วนงดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานการณ์โควิด- 19 โดยการมีส่วนร่วมขึ้น

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง “ ผลจากมาตรการเร่งด่วนงดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานการณ์โควิด- 19 โดยการมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการ

1. ออกแบบสื่อ (One Page) เพื่อส่งต่อให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่ง ส่งต่อให้ อสม. ผู้นำชุมชน ให้ความรู้และการเฝ้าระวังอาการถอนพิษสุรา ในขณะออกคัดกรองโรคโควิด -19 โดยการเคาะประตูบ้านทุกหลังคาเรือน
2. บูรณาการการเฝ้าระวังกลุ่มถอนพิษสุรา กับงาน IT ซึ่งจัดทำโปรแกรม Save Sakon โดยสร้างกล่องข้อมูลอาการถอนพิษสุรา เพื่อให้ อสม. รพ.สต. ทุกแห่ง บันทึกข้อมูลร่วมกับคัดกรองโรคโควิด -19 โดยการเคาะประตู

บ้านทุกหลังคาเรือน โดยเมื่อคลิกลิงก์การผิดปกติเพียง 1 อาการ ให้มีการแจ้งเตือนทันทีในหน้าหลักของโปรแกรม Save Sakon เพื่อเจ้าหน้าที่จะติดตามให้การดูแลอย่างทันทั่วทั้งที่

3. ประชุมคณะกรรมการระดับอำเภอผ่าน Online เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน พร้อมนำส่งรายชื่อผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรังให้ทุกพื้นที่

4. ติดตามเยี่ยมบ้าน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน อสม. ตำรวจและทีมปกครอง ลงเยี่ยมบ้านผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง พร้อมกับตรวจเยี่ยม ประเมินร้านค้าในชุมชน เพื่อให้เกิดผลของมาตรการอย่างเข้มข้น สรุปข้อมูลนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอและระดับจังหวัด 2 สัปดาห์/ครั้ง (16 เมษายน และ 30 เมษายน 2563)

5. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การเลิกแอลกอฮอล์ โดยการเยี่ยมบ้านจากพี่เลี้ยงในพื้นที่ ให้กำลังใจและเสริมแรงบวก แก่ผู้ป่วยและครอบครัว

6. ติดตามสัมภาษณ์เชิงลึกในช่วง 21 -30 เมษายน 2563 (ในช่วงรอยต่อการประกาศขยายหรือยุติมาตรการ)

7. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสกลนคร จัดกิจกรรมค้นหาคนต้นแบบ “ต่อยอดจากมาตรการเร่งด่วนงดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานการณ์โควิด- 19 สู้คนหัวใจหิน (งดเหล้าเข้าพรรษา) คนหัวใจเพชร (งดเหล้าตลอดชีวิต)) เพื่อเข้ารับเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติ ระดับจังหวัด

ผลการดำเนินงาน

จากกระบวนการขับเคลื่อนงานโดยคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอ ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 22 ให้คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เสนอความเห็นเกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ในการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงเกิดการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ครอบคลุมทั้ง 18 อำเภอ มีติดตามเยี่ยมผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง จำนวน 1,312 ราย พบว่า ผู้ป่วยที่ลดปริมาณการดื่มจากปกติที่เคยดื่ม ร้อยละ 55.36 ไม่ดื่มเลย ร้อยละ 35.46 ยังคงดื่มตามปกติ ร้อยละ 6.89 ยังดื่มหนักกว่าปกติ ร้อยละ ร้อยละ 2.30 (เนื่องจากช่วงแรกในการประกาศใช้มาตรการผู้ป่วยบางคนยังหาซื้อได้จากจังหวัดข้างเคียง) ความคิดเห็นต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลังสิ้นสุดการบังคับใช้มาตรการ/คำสั่งของจังหวัด สกลนคร พบว่า มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ไม่แน่ใจ,ดื่มน้อยลง,จะงดดื่มไปอีกระยะหนึ่ง,ดื่มตามปกติ,**งดดื่มตลอดชีวิต** ร้อยละ 29.85,27.3,22.7,13.27,**6.88** ผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง ที่หยุดดื่มและได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง กลุ่มอาการดังนี้ ปวดศีรษะ เหงื่อออก ใจสั่น 39 ราย มือสั่น จำนวน 21 ราย นอนไม่หลับ หงุดหงิด วิตกกังวล 18 ราย เบื่ออาหาร อาเจียน 12 รายและมีอาการรุนแรง ชักเกร็ง 5 ราย ส่งต่อเพื่อรับการรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ผู้ป่วยพิษสุราเรื้อรัง ต้องการเลิกตลอดชีวิต จำนวน 14 คน เข้าสู่โครงการ คนหัวใจเพชร (งดเหล้าตลอดชีวิต) เพื่อเป็นบุคคลต้นแบบ ยังคงต้องให้พี่เลี้ยงและครอบครัว เสริมกำลังใจต่อไป เกิดตำบลต้นแบบช่วยลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีต้นแบบ จำนวน 7 คน ตำบลมาย อำเภอบ้านม่วง มีโปรแกรมเฝ้าระวังกลุ่มอาการถอนพิษสุราที่บูรณาการกับการเฝ้าระวังโรคโควิด -19

อภิปรายผล

การดำเนินงานการดูแลผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง “ ผลจากมาตรการเร่งด่วนงดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานการณ์โควิด- 19 โดยการมีส่วนร่วม มีปัจจัยแห่งความสำเร็จ ในพื้นที่ คือ ทีมนำระดับจังหวัดประสานและ คณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อและคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการตัดสินใจและวางระบบการ แก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน ส่งผลให้ทีมปฏิบัติร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่, การสนับสนุนให้ภาคีเครือข่าย มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินงานแล้วนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้เกิดรูปแบบ การดูแลผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรัง หลากหลาย สร้างความมั่นใจแก่ผู้ป่วยโรคพิษสุราเรื้อรังและญาติหากในอนาคต ถ้ามีเหตุจำเป็นหรือโรคอุบัติใหม่ ต้องประกาศใช้อย่างทันท่วงทีว่าจะยังได้รับการดูแลอย่างดี ส่งผลให้เกิดความ ร่วมมืออย่างเต็มที่

ความภาคภูมิใจ

เกิดบุคคลต้นแบบคนหัวใจเพชร (งดเหล้าตลอดชีวิต) เกิดตำบลต้นแบบช่วยลด ละ เลิก เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ มีโปรแกรมเฝ้าระวังกลุ่มอาการถอนพิษสุราที่บูรณาการกับสถานการณ์อื่นๆได้

